

NAMOWIĆ (187) *vb pf*

a jasne; -o- (6), -ó- (5); -o- *OpecŻyw, SarnStat*; -ó- *KochWz, WyprPl, KochFrag*; -o- : -ó- *Mącz* (4:2).

inf namowić (33). \diamond *fut 1 sg* namowię (1). \diamond *2 sg* namowisz (2). \diamond *3 sg* namowi (7). \diamond *1 pl* namowi(e)my (4), namowimy (2); -(e)my *BibRadz, WujNT* (2); -imy *BielKron*; -(e)my : -imy *MWilkHist* (1:1). \diamond *3 pl* namowią (2). \diamond *praet 1 sg m* -m nam(o)wił (1). \diamond *3 sg m* namowił (41), namowieł (1), jest namowieł (1); namowił : namowieł : jest namowieł *LibMal* (1:1:1; 1544/190v). *f* namowiła (10). \diamond *1 pl m pers* namowiliśmy, -smy namówili (2). \diamond *2 pl m pers* -ście namówili (2). \diamond *3 pl m pers* namowili (23). *subst* namowiły (1). \diamond *plusq 3 sg m* namowił był (2) *SkarŻyw, WyprPl*, był namowił (1) *BielKron*. \diamond *1 pl m pers* namowiliśmy byli (1). \diamond *3 pl m pers* byli namowili (2). \diamond *imp 2 sg* nam(o)(w) (1). \diamond *3 sg* niech namówi (1). \diamond *con 3 sg* by namowił (4). \diamond *1 pl m pers* bychmy namowili (1) *ModrzBaz*. \diamond *3 pl m pers* by namowili (2). \diamond *impres praet* namowi(o)no (1). \diamond *part praet act* namówiwszy (8).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w,

1, *Przekonać, nakłonić do czego, zachęcić; persuadere* *Modrz, Calag, Vulg, Cn; inducere* *Modrz, Cn; cohortari* *Modrz; suadere* *PolAnt, Vulg* [w tym: *kogo a. co (coll)* (160), *co (an)* (1), *co (serca)* (1) (162)] (166) : Potym on mąż iey łzedł zanią aby ią zalię namowił á odwiódł z sobą *BibRadz Iudic* 19/3; nie tylko w Efezie/ ále prawie po wżytkiey Azyey ten Páweł namowił á odwrócił wiele ludu *BibRadz Act* 19/26; Był też profzon od tegoż Kárdynała/ áby Władziłáwá Krolá s sobą namawiał/ y namowił. *BielKron* 414; *BudNT Act* 14/19; *Vberreden. Námówić. Nápowieść. Perfuadere. Calag* 493b; Przykłady ią iáko niema Retoriká/ ktore bez mowy będąc ták mowią/ iż námówią. *SkarŻyw* A3v; Y námówili oni zli Biskupi Cefarzá/ powiádaiąc że to iest Kanon y práwo kościelne. *SkarŻyw* 89, 444, 471; *KochFrag* 45; Námowił mię był Węgrzyn/ zem śpiewał nieżádnie/ Tułząc mi sie dobrze mieć/ á to mówił zdrádnie. *WyprPl* A3; Y nádefzli niekórzy z Antyochiey y z Ikoniey Zydowie: á námowiwszy rzełze/ y kámionuiąc Páwłá/ wywlekli go z miáftá/ mniemaiąc żeby vmárł. *WujNT Act* 14/18.

namowić do czego (16): NÁłze záifte ná ten czás przedsię wzięcie było/ ábychmy do przywrocenia ták zacney rzeczy/ ony ktorzi to w łwey mocy máią/ námówili [*od tantae rei restitutionem eos, penes quos est potestas, cohortaremur*] *ModrzBaz* 135; Iozephá S. Pánná do chowánia czyłtości námowiłá. *SkarŻyw* 242 *marg*; Sędzia naprzód chytro a łágodnie Pánnę chciał z Bogiem rozłaczyć á námowić ią do pokłonu pogáńłkim báltwánom *SkarŻyw* 443, 164, 178, 242, 580, 601 (9); *NiemObr* 96; *SkarKaz* 418b [2 r.]; ládá zły iáki ięzyk/ y śmiála łwowlność/ námowi ich do rzeczy bárzo łzkodliwych *SkarKazSej* 695a. *Cf Ze zdaniem dopełnieniowym, Ze zdaniem skutkowym,*

namowić k(u) czemu (4): W więzieniu siołtry kn [!] slufzbie Bożey námowił. *SkarŻyw* 200 *marg*. *Cf Ze zdaniem skutkowym,*

namowić ku komu (1): ná próžbę thedy they Háwárdy/ dał [król] ściągć Kromelá/ ktory mu był ziednał Annę Kliweńłká/ áby zalię Krolá nienámowił ku Annie/ a onaby była wzgárdzoná. *BielKron* 218.

namowić na co (42): Mowy ze then pawel yego na kradzyełz Namowyl *LibMal* 1548/140; rychley taki sie dofluży co dobrze zwodzi/ á byałe głowy yákoby żywerz łoczy á łowi/ niż then któryby łamego páná od wyłtępkow á błędów yákich zwieść chcyál/ á ná cnotę y żywot yáki dobry námowić pracował. *GliczKsiąż* 12v; *RejFig* Cc6v; *BibRadz Matth* 28/14; Iudás przypadł k nogom iego prołząc áby on zá młodźzego ćirpiál/ mówiac žem go ia od oycá s pracą wielką ná tę drogę námowil. *BielKron* 17v, 31, 100v, 185, 311, 411 (9); *Mącz* 96d; *KuczKkat* 150; *BielSpr* 59v; A nietrudno będzie Duchowne ołoby ná ten podatek námowić [*ad contribuendum inducere*] *ModrzBaz* 122, 115, 139; *SkarJedn* 306; Námowil młodzieńce ná wielkie niebešpieczeństwo do posługi zápowietrzonych. *SkarŻyw* 461 *marg*; on ze wšytkich ludzi ktorzy byli ná świećie náłákwáwšy y náćiźšy człęk/ przełtrzezał lud/ który byli záwiedli y ná fwą łekte [!] námowili *SkarŻyw* 483, 164, 324, 537, 589; *CzechEp* 69; *KmitaSpit* C6v; Nie ludzkie to łprawy/ ferce odmienić y wiare w nie wlać/ y ná trudne á niepodobne v ludzi rzeczy kogo námowić. *SkarKaz* 241b. *Cf Ze zdaniem dopełnieniowym, Ze zdaniem skutkowym*, »na dobre namowić«.

namowić na kogo [= *przeciw komu*] (1): Což zá rozum iełt w połpołtwie/ ktore y ná Páná náłzego Iezufa łácnó łtárfzy źli námowili/ áby Bárrábalzá wyzwolili/ á nań wołali: Vkrzyžuy *SkarKazSej* 695a.

cum inf (3): *RejFig* Cc3v; Iechał tedy on poeł Wenecki z rołkazánia Wenetow/ do Angeluła Páwła Arcybiskupá [...] prołząc go od Wenetow áby námowil Skaⁿderbegá/ podnieść zbroię przeciw okrutnemu Máchometowi *BielKron* 253v, 7.

Ze zdaniem dopełnieniowym [*w tymi z zapowiednikami: na to* (10), *do tego* (1), *aby* (27), *żeby* (4), *iżby* (2), *do czego* (1)] (34): wdowę Cefárfką žonę/ imieniem Hirenę [...] námowili/ áby Synod w Nicenie łfołty vtzynieć dopuśćilá *KrowObr* 117v; *RejWiz* 77; Liłzka s Kozłem połpołu/ do wody włkoczyła. Gdy nie mogli wyłkoczyć/ Kozł námowilá/ Aby sie wpiął *RejZwierz* 122; gdy vmárl Antychos/ námowilá Láodycen Selewká łyná łwoiego/ áby poimał Berenicen mácoche łwoię *BielKron* 128, 106v, 112v, 165v, 302v, 304 (9); [*szłżbista*] námowilá pánia/ žeby pewnego dnia nie w łwięto/ łzłá do łwiętego Sebełtiana ná odpułth. *GórnDworz* Bb2v; nie mogą żadnego ná łumnieniu iego vpewnić/ áni ná to/ žeby temu pewnie wierzył z łercá vprzeymego/ námowić *CzechRozm* 111v, 137v; *ModrzBaz* 60v, 132; *SkarJedn* 350; ná to mię nie námowilá/ ábych Páná Boga mego opuśćić miałá. *SkarŻyw* 227, 29, 164, 180, 224, 391 [2 r.], 572, 576; *StryjKron* 717; miał wierne chwalce Bože/ powiałnká [!] łwą niepewną námowić do tego/ do czego też X.K. łłuchácze łwe przywodzi. *CzechEp* 137; *GórnRozm* E3; *LatHar* 698; Máło mię nie námowilž ábych był Chrešćiiáninem [*in modico suades me Christianum fieri*]. *WujNT Act* 26/28; A Arcykáplani y łtárfzy namowili połpołtowo [*persuaserunt populis*] áby prosili Bárrábalzá/ á Iełufá łtráćili. *WujNT Matth* 27/20; *SkarKazSej* 695a.

Ze zdaniem skutkowym [*w tym z zapowiednikami: ku temu* (3), *na to* (2), *do tego* (1), *iż* (22), *że* (7)] (29): *KromRozm II* v2; príłchedłchi theda wałch yełth człowyeka namowyl ze zdrzewa onego wzył owocz y poziwał. *LibMal* 1554/ 190v; Łágodnie zleguy mežá twego/ á námow go žeć powie [*Blandire viro tuo et suade ei ut indicet tibi*] co sie przez tę gadkę rozumie. *Leop Iudic* 14/15, 2. *Mach* 4/34; Iazon [*Medeł*] łwoię wymowá á łágodná rzeczą ktemu námowil/ iż nie tylko łkárby z nią pobrał/ ále y krolełtowo mu wšytko poddáność chcieli vczynić *BielKron* 55; łtąd sie [*Ptolomeus*] z vczonymi ludźmi Żydowłkimi poznał/ ktorzy go námowili iż Żydowłką Bibliá dał przełožyc ná

Grecki y Lácińfki ięzyk *BielKron* 128v; Ná zamku Lidzye Lafki Kánclerz z inemi ktorzy przy krolu zoftáli/ námowili krolá iz przyiął Pańfkie ſwiątoſci *BielKron* 403v, 106v, 108v, 163v, 166, 169 (14); *RejAp* 112v; Owa go wdy ledwo nákoniecz námowili/ że wfiadł zbroyno ná koń *GórnDworz* 07v; *RejZwierc* 2, 274; námowili ią do tego/ ifz czyftoſć Chryftufowi chowác/ á oblubieńcá onego ták zacnego porzucić vmyſliłá. *SkarŻyw* 435, 290, 580; *MWilkHist* D3v; *Paprup* C2; Krol IM troche na Catarrum zachorzał námowili go z wielkâ cięſzkoscíá ze dzis Lekarstwo miał brać *ActReg* 142, 157.

W *przeciwstawieniu* »námowić ... odstraszyć« (1): ieft niebeſpieczeńftwo duſzne od tego/ ktorzy zâwždy przy boku twoim będąc/ námowić cię y vzyć miękkostíá/ ábo y fregoſciâ odftrátzyć od wiary może *SkarŻyw* 152.

W *charakterystycznych połączeniach*: *námowić do chowania czystoſci* (2), *do czystoſci* (2), *do czystego żywota*, *do kapice*, *do opuszczenia ſwiata*, *do pokłonu*, *do poſlugi*, *do rzeczy ſzkodliwych*; *námowić ku ſłużbie bożej*; *námowić na biskupstwo*, *na drogę*, *na kradzież*, *na krzeſt*, *na niepołuſzeńſtvo*, *na papięſtvo*, *na przejażdżkę*, *na rzecz (pożytecznâ, złâ)* (2); *námowić ledwe*, *łacno* (3), *barzo prętko*, *ſnadnie*, *ſzkodliwie*, *z trudnoſciâ*.

Zwroty: »dác ſię námowić« [w tymi komu (5), na co (10), aby (3), żeby (1), że (1)] = *induci* *Modrz*, *Cn*; *adduci*, *de ſententia dimoveri*, *persuasum eſſe*, *dare ſe facilem Cn* [szyk zmienny] (27): Dál ſie miłoſciwy pán námowitz/ ij ſſedł ſ nimi *OpecŻyw* 169; Niedobrzeć to miły gofcu/ ij żeſ ſie tak richło dál námowić *ForCnR* B2; Ya ktorzy mocnye wyerzę/ y owſſem ſmyem rzec iz wyem/ iz yeft czyfćyec/ łacno ſye dam námowić/ iz onim yeft zmyenkâ *KromRozm I* 14v; *BielKom* F6; *GliczKſiâż* I; gárdło muſiſz dác żeſ ſie ná złâ rzecz dâ námowić/ á oczy ſwoie obrociłeſ ku mey lekkoſci *BielKron* 100v, 311, 354, 389v, 411, 428; *Prot* B; *RejAp* 112v; *GórnDworz* P6; *BielSpr* 59v; *ModrzBaz* 60v, 139; *SkarŻyw* 164, 300, 324, 537, 576; *KochWz* 139; *Paprup* C2; Dáli ſię po rozmowách/ y po długiey mowie/ Námowić ná wykupno/ Kriemfcy ſynowie. *KmitaSpit* C6v; *SkarKazSej* 701b. Cf »przystawać i dác ſię námowić«

»na dobre námowić« (1): rychley powiáda czártâ záklniecſz/ niſzli ſyna złoſci y Apoſtátę/ ná dobre námowifz. *SkarŻyw* 119.

»łagodnie námowić« (1): á iz był Tytus wymowny á mądry/ łacno lud Rycerſki łagodnie námowil [...] áby ſzli woiovác nieprzyacielfkiey zyemie *BielKron* 106v.

»námowić nie moc« [w tym: na co (3), do czego (1), aby (2)] = *suadere non poſſe Vulg* [szyk zmienny] (9): thylko ſynâ niemogłâ námowić ná krzeftu bo ſie obierał z walkâmi *BielKron* 427v; *SkarJedn* 350; ale żeby rány one leczćyć dâ/ ná to go nikt námowić nie mógl. *SkarŻyw* 29; On iâ cięfzył y proſil áby ſzłá do matki: lecz iey námowić niemogł *SkarŻyw* 411, 164, 180, 224; *WujNT* 467 marg, *Act* 20/14.

»(łagodnâ) mowâ (a. obietnicâ, a. rzeczą, a. ſłowki) námowić« (4): ten przewrotny człowiek wiele ludzi zwiodł ſwâ zdrádliwâ á bluźniwâ mowâ ná ſwoię ſtronę/ teſ y ogieñ niektore przez przypędzenie/ niektore łagodnâ mowâ námowil chwalić. *BielKron* 7; iefzcze obietnicâmi námowil miefczâný Wileńfkie iz mu miáftu podáli/ y zamek obiegli *BielKron* 380, 55; Delinio, Máſciâ nieyákâ pomuñác/ Odmiękczić. Et per translationem, Pięknemi ſłowki námowić. *Mącz* 194c.

»námowić z sobâ, za sobâ« [w tym: dokąd (2)] [szyk zmienny] (4:1): Item powyedzial yfch Nyklyá prufczinego ſyna fkoſzczyana námowyel ſſoba precz *LibMal* 1548/139; [*Achilles*] poſłáł ſlugi do oycâ

y mátki żądaiąc iey w małżeńki ftan/ obiecuiąc fie wnet z ludem swoim do domu wroćić/ y zá sobą drugie námowić. *BielKron* 58, 301v; Pertraxit eum secum in castra, Námowił go s sobą do obozu. *Mącz* 462a; *SkarŻyw* 470.

Szeregi: »namowić i pociągnąć« (1): Ale do czyfności chowania/ iáko duch kościelny czyni/ námowić ie y do opuźczenia świátá młode y bogáte pociągnąć: to ráczey wielkie cudo *SkarKaz* 418b.

»przystawać i dać się namowić« (1): Ktorzy ná to przyftawali/ y fnádnie by fie ná to dáli námowić ktoby tám fnimi chćiał miefzkác/ á wćzyć ie dobrym obyczaiom, *BielKron* 445.

»namowić i przywieść« [szyk 1:1] (2): Kthorą [godność kapłańską] iefliby fyn wfobyemyał/ w imyę boże ocyec káždy ma go ná nye przywyeść y námowić. *GliczKsiąż* O5v; *SkarKaz* 418b.

a. Zjednać sobie, pozyskać; perducere Mącz; persuadere, suadere Vulg [w tym: kogo (12), co (serca) (1)] (13) : Tedy oni iednoftaynie przyfili do niego/ y námowiwfzy Bláftuía [persuasio Blasto]/ który był Podkomorzym krolewfkim/ żádáli pokoiu *Leop Act* 12/20; *Prot B*; A iefliby fię to doniofło do Stárofty/ námowiemy go my/ y przeftpiecznymi was wćzynimy. *MWilcHist* D2; Po tym znamy iż z prawdy ieftefmy: y przed nim wfpokoiemy (*marg*) námowiemy. wł. (-) fercá náfze. *WujNT Ioann* 3/19, *Matth* 28/14, *Act* 12/20.

Zwroty: »namowić się dać [komu]« (1): wiele tych było którzy [...] fie nigdy they beftiey áni námowić áni zwieść nie dáli *RejAp* 112v.

»namowić do siebie, k sobie« [szyk zmienny] (2:2): Tám oni iednacze fpifek Cefárfkiego dekretu wkázáli Luteryanom [...] profząc y nápominaiąc [...] áby ná okkafią wiáry innych czyich poddánych do fiebie nienámowili *BielKron* 210v, 7; gdy widział iż fług było máło/ á ftać fię dofyc niemogło potrzebom niemocnych: námowił kfobie nábożnych y wććiwych młodziejwcow *SkarŻyw* 461, 88.

»namowić na swą stronę« (1): Perduxit omnes ad suam sententiam Námowił álbo przyciągnął ye ná fwą ftronę. *Mącz* 96d.

»namowić k swej wolej« (1): mamy mieć nádzyeię pewnego zbáwienia/ iáko ten Adam miał/ bo w iego pokutowaniu frogim/ nie mógl go iuz wiecey czárt nigdy námowić k fwey wolej. *BielKron* 3.

Szeregi: »namowić albo przyciągnąć« (1): *Mącz* 96d cf »namowić na swą stronę«.

»ani námowić ani zwieść« (1): *RejAp* 112v cf »dać się namowić«.

b. Nakłonić do grzesznej miłości [kogo] (10) : Potym gdy prawie doznała Iż go námowić niemiała [...] Szuka iakoby fie pomćić *RejJóz* A3v; było iedno kfiążę możne/ ktory moię żonę námowiwfzy fnią fie zmilił *HistRzym* 53.

Zwroty: »namowić się dać« [szyk zmienny] (2): *RejJóz* F6; Zuzánná [...] nárzekác poczęłá/ Zewfząd wćilk przyfzedł ná mię (niestety mnie Pánie/) Bo iefli fie dam námowić/ zá śmierć mi to sfćanie. *KochZuz* A3.

»namowić [jaką] mową« (1): Y námowiłá go rozmáitą mową fwoią [*Declinare fecit eum in multitudinem dulcedinis sermonis suis*]/ łagodnością wfć twoich przypędziłá go. *BudBib Prov* 7/21.

»sobie namowić« (1): Vmrzeli mu thá/ drugą fobyemyał/ á pyenyádzmi y obyetnicámi okupi. *GliczKsiąż* O8v.

»ku swej wolej námowić« (2): *HistRzym* 108; corkę gofpodárfką/ [...] żołnierz ieden w teyże gofpodzie nocuiąc/ ku fwey wolej námowił/ y wćzynił iá brzemienną *SkarŻyw* 183.

2. Uradzić, postanowić, uchwalić [w tymi co (12)] (15) : *Diar* 78; nienależy co inszego czynic iedno sąm Proces a executią przeciwko gwałtownikom iey modo suprascripto namowie *ActReg* 21; ta przyczyna była żeśmy się zchodzic nie mieli aszbysmy spisali wszytko porządnie, cosmy zgodnie przeszłego dnia namówili *ActReg* 49; y ruszenie Pospolite a Pobory namówiliśmy *ActReg* 50; Na granicach mieysce, czas y poczet namowie *ActReg* 119, 12, 18, 61, 130.

namowie z kim (2): Jeśli się z nami zgodzicie na ten spiszek odłożenia egzekucyji na inny sejm wedle spisku, ktorzyście z nami namowili a między sobą macie, tedy się przyczyniemy, iż wam opatrzenie będzie dano. *Diar* 32, 31.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): panowie na wiardunk solito more godzili namówili, aby dał kmieć z łanu sżytyry grosze *Diar* 63.

W połączeniu szeregowym (1): zhrynkowyczem y Talabą stharofthamy choczymfkyemy zywonysłzem schatralfzem [...] kthorzy będącz wēpolek postanowily są naradzyly y namowily podlye poruczenya nalfzego krolyewskyego *MetrKor* 34/133.

W charakterystycznych połączeniach: namowić czas, egzekucyją, miejsce, pobor, poczet, poprawę postępów prawnych, proces (4), *ruszenie pospolite, spiszek; namowić zgodnie.*

Szereg: »namowić i postanowić« (2): A my tegodnia, kóregośmy się ziechali wszytkie rzeczy namowiliśmy byli y postanowili *ActReg* 49; *SarnStat* 1183. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

3. Powiedzieć wiele przykrych rzeczy (z subiektywnym odczuciem wielości); nagadać, nawymyślać [komu] (6) :

Przysłowie: Omnia maledicta in hominem congessit, Nie zoftáwił ná nim czći zá piędiazd. Námowił mu co diabeł kazał. Mącz 145a; *Conferre omnia maledicta in aliquem, Námowić komu co Diabeł kazał/ Wszyftki niecnoty przypifác. Mącz* 205c.

Zwroty: »namowić szczyrej prawdy« (1): Bowiem śmiele káždemu/ bez pochlebftwá wżego/ Námowił fzczyrej prawdy/ áz fzło do żywego *RejZwierz* 72v.

»namowić złych (a. niepoćiwych) słow(ek)« [*szyk zmienny*] (2): naprzód namowiwszy mu złych szłow mowiącz iemu szkurwyszynu złodzieiu y inszych szłow nieuthczuich zadaiącz iemu. *ZapMaz II G* 78/380v; *RejZwierc* 72v.

»namowić do wolej« (1): *Atterere aures alicui, Nátrzeć komu wży/ to yeft námowic mu do woley. Mącz* 450d.

Synonimy: 1. nakłonić, przyciągnąć, przywieść; 2. postanowić, uchwalić.

Formacje współrdzenne cf MOWIĆ.

Cf NAMOWIENIE, NAMOWIONY